Lietas Nr. A420164315
Lietas arhīva Nr. AA43-1052-16/20

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2016. gada 2. jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente L. Paegļkalna,
tiesnesis K. Berķis un tiesnese K. Kalvāne

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai un viņas dēliem /pers. B/ un /pers. C/ sociālās palīdzības ietvaros tiktu piešķirtas īres tiesības uz dzīvokli, sakarā ar pieteicējas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2015. gada 15. jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. A/ 2014. gada 21. februārī vērsās Liepājas pilsētas pašvaldībā ar lūgumu piešķirt tai pastāvīgas dzīvokļa /adrese A/, īres tiesības, kurā pieteicēja dzīvoja ar tās nepilngadīgajiem bērniem. Pieteicējas laulība ir šķirta un viņai nav citas dzīvesvietas.

Ar Liepājas pilsētas domes Dzīvokļu komisijas 2014. gada 18. lēmumu pieteicējai un viņas nepilngadīgajiem dēliem piešķirtas dzīvojamo telpu /adrese A/, īres tiesības uz sešiem mēnešiem.

Ar pieteicēju uz laiku līdz 2014. gada 18. septembrim noslēgts īres līgums.

[2] Pieteicēja 2014. gada 15. augustā vērsās Liepājas pilsētas pašvaldībā ar lūgumu piešķirt tai pastāvīgas dzīvokļa /adrese A/, īres tiesības.

[3] Ar Liepājas pilsētas domes Dzīvokļu komisijas 2014. gada 7. novembra lēmumu Nr. 2021 pieteicējai un viņas dēliem /pers. B/ un /pers. C/ atteikts pagarināt dzīvojamās telpas /adrese A/, īres tiesības. Lēmums atstāts negrozīts ar Liepājas pilsētas domes 2015. gada 22. janvāra lēmumu Nr. 15.

Pārsūdzētais lēmums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[3.1] Pieteicēja neatbilst to personu lokam, kurām pašvaldībai ir pienākums sniegt palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā. Pieteicējai šobrīd arī nav noteikts maznodrošinātas vai trūcīgas personas statuss.

[3.2] Apstāklis, ka pieteicējas īpašumā esošajā dzīvoklī ir iemitināta māte, nemaina faktu par īpašuma piederību, kas saskaņā ar likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 7. panta piektās daļas 3. punktu ir par pamatu atteikumam palīdzības saņemšanai.

[3.3] Pieteicējas laulātajam /pers. E/ pieder trīs nekustamie īpašumi, tai skaitā divi dzīvokļi Liepājā un Nīcā. Apstāklis, ka šie īpašumi ir pieteicējas laulātā atsevišķā manta un pieteicējai nav tiesību bez laulātā piekrišanas tos lietot, nav atzīstams par šķērsli dzīvojamās telpas jautājuma risināšanai, jo gadījumos, kad ģimene pretendē uz sociālo palīdzību, ir vērtējamas ikviena ģimenes locekļa iespējas rūpēties par ģimenes uzturēšanu un labklājību, izmantojot arī savu atsevišķo mantu.

[3.4] Pieteicējas norāde, ka viņa vēlas atsevišķu dzīvesvietu, nav arguments palīdzības dzīvokļa jautājuma risināšanā nepieciešamībai un tiesisks pamats pašvaldības dzīvojamās telpas īres līguma pagarināšanai.

[4] Pieteicēja vērsās ar pieteikumu tiesā par pienākuma uzlikšanu Liepājas pilsētas domei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru pieteicējai un viņas dēliem tiktu pagarinātas dzīvojamās telpas /adrese A/, īres tiesības.

Pieteikums pamatots ar turpmāk minētiem argumentiem.

[4.1] Pieteicējas laulātajam /pers. C/, ar kuru laulība tika noslēgta 2014. gada 22. martā, piederošie nekustamie īpašumi atbilstoši Latvijas Republikas Civillikuma (turpmāk – Civillikuma) 91. panta 1. punktam ir viņa atsevišķa manta. Līdz ar to, ievērojot Civillikuma 89. panta pirmo daļu, pieteicējai nav tiesību bez laulātā piekrišanas lietot viņam piederošos īpašumus. Pieteicējai ar laulāto ir sarežģītas attiecības, un viņš nevēlas, lai pieteicēja lietotu viņam piederošos īpašumu. Līdz ar to pieteicējai un viņas bērniem ir jāpagarina dzīvojamās telpas īres tiesības.

[4.2] Dome, pieņemot Lēmumu, ir nepareizi piemērojusi likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 7. panta piektās daļas 3. punktu, proti, pieteicējas dzīvoklī /adrese B/, ir tikai viena istaba un kopš 1991. gada 13. novembra tajā ir deklarēta un faktiski dzīvo pieteicējas māte. Dzīvot vienistabas dzīvoklī četriem cilvēkiem nav iespējams higiēnas prasību dēļ, un tieši sakarā ar šo apstākli tika lūgts piešķirt dzīvojamās telpas /adrese A/, īres tiesības.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2015. gada 15. jūnija spriedumu noraidīts pieteicējas pieteikums. Spriedums motivēts šādi.

[5.1] Pieteicēja neatbilst nevienai no likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 13. panta pirmajā daļā un 14. panta pirmajā daļā, kā arī Liepājas pilsētas domes 2007. gada 5. jūlija saistošo noteikumu Nr. 13 „Personu, kurām nepieciešama pašvaldības palīdzība dzīvokļa jautājumu risināšanā, reģistrācijas un pašvaldības sniegšanas kārtība" (turpmāk – Saistošie noteikumi Nr. 13) nosauktajām personu kategorijām, lai pašvaldībai būtu pienākums pieteicēju nodrošināt ar dzīvojamo telpu.

Pieteicējai saskaņā ar likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 6. panta pirmo daļu būtu jānorāda, kādu pašvaldības palīdzības veidu tā tieši uzskata par iespējamu saņemt, un jāiesniedz arī atbilstoši dokumenti. Pieteicēja nav konkrēti norādījusi, kādai personu grupai, pēc pieteicējas ieskata, pieteicēja atbilst, lai saņemtu pašvaldības palīdzību.

[5.2] Tas vien, ka pieteicējas vienistabas dzīvoklī dzīvo pieteicējas māte un tur pieteicējas ieskatā būtu šauri apstākļi, pats par sevi nerada pienākumu pašvaldībai sniegt palīdzību. Ir daudzas ģimenes, kuras ir spiestas dzīvot nelabiekārtotos dzīvokļos un šauros apstākļos. Lai pretendētu uz pašvaldības palīdzību, personai ir jāatbilst tiem nosacījumiem, kādus likumdevējs un pašvaldība ir izvirzījusi personām, lai konstatētu, ka tām ir sniedzama pašvaldības palīdzība dzīvokļa jautājumu risināšanā.

[5.3] Pieteikumā pieteicēja norādījusi, ka dome nepareizi piemērojusi likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 7. panta piektās daļas 3. punktu (atteikums saņemt palīdzību, ja personas īpašumā ir šā likuma 16. panta trešās daļas noteikumiem atbilstoša dzīvošanai derīga dzīvojamā māja vai dzīvojamā telpa).

Tiesa neuzskatīja, ka dome būtu nepamatoti atsaukusies uz minēto normu un ņēmusi vērā pieteicējas un pieteicējas vīra un bērnu tēva īpašumā esošos dzīvokļus.

Pašvaldības resursi ir ierobežoti un palīdzība dzīvokļa jautājumu risināšanā

tiek sniegta tikai likumā „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" un Saistošajos noteikumos Nr. 13 minētajām personu kategorijām.

Kā tiesas sēdē apstiprināja arī pati pieteicēja, pieteicējai nav piešķirts maznodrošinātas personas statuss. Saskaņā ar likumā „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" noteikto palīdzības sniegšana tiek pamatota ar personas pašas nespēju atrisināt dzīvokļa jautājumu materiālo apstākļu dēļ, proti, palīdzība tiek sniegta maznodrošinātām personām. Izņēmums ir noteiktas personu kategorijas attiecīgās situācijās, piemēram, politiski represētas personas, repatrianti, bērni bāreņi. Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies, proti, jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Pamats izdot personai labvēlīgu administratīvo aktu ir tad, ja pastāv visi tā izdošanas priekšnoteikumi.

Konkrētajā gadījumā pieteicējai nav piešķirts maznodrošinātas personas statuss un pieteicēja neatbilst likumā „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" noteiktajām personām, kurām pašvaldība ir tiesīga izīrēt tai piederošu vai tās nomātu dzīvojamo telpu. Tas, ka pieteicējas ģimenes rīcībā kopumā ir trīs dzīvokļi, liecina par kaut kādu iespēju pašiem risināt dzīvokļa jautājumu. Pieteicējas norādītais, ka viņas vīrs un bērnu tēvs nevēlas, lai ģimene dzīvotu kādā no viņam piederošiem dzīvokļiem, nav pietiekams pamats, lai pašvaldībai rastos pienākums sniegt pieteicējai palīdzību.

Saskaņā ar Civillikuma 84. pantu laulība rada vīram un sievai pienākumu kopīgi rūpēties par ģimenes labklājību. Turklāt pieteicējas vīram kā bērnu tēvam ir bērnu aizgādības tiesības, kas saskaņā ar Civillikuma 177. panta otro daļu ir tiesības un pienākums rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās. Civillikuma 177. panta trešā daļa noteic, ka rūpes par bērnu nozīmē viņa aprūpi, uzraudzību un tiesības noteikt viņa dzīvesvietu. Savukārt saskaņā ar minētā panta ceturto daļu bērna aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam).

Līdz ar to arī bērnu tēvam ir pienākums nodrošināt saviem bērniem mājokli.

Jāņem vērā likuma „Par sociālo drošību" 11. pantā noteiktais, ka personai, kura saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību, ir tiesības uz personisku un materiālu palīdzību, kas atbilst tās vajadzībām, dod iespēju pašpalīdzībai un veicina tās iesaistīšanos sabiedrības dzīvē. Konkrētajā gadījumā konstatētie apstākļi, proti, tas, ka pieteicējai nav piešķirts maznodrošinātas personas statuss, ģimenes īpašumā ir vairāki dzīvokļi, abiem vecākiem ir pienākums rūpēties par bērniem, tai skaitā nodrošināt tos ar mājokli, liecina par to, ka pieteicējai ir resursi, lai tā spētu pati risināt dzīvokļa jautājumu.

[5.4] Pieteicējai un viņas dēliem bija piešķirtas dzīvojamās telpas /adrese A/, īres tiesības uz sešiem mēnešiem, uz konkrētu termiņu. Līdz ar to

pieteicējai nevarēja rasties tiesiskā paļāvība, ka šāda situācija turpināsies. Pašvaldībai nav tiesību sniegt palīdzību personai, kura neatbilst likumā „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" un Saistošajos noteikumos Nr. 13 minētajām personu kategorijai. Pretējā gadījumā tiek ierobežotas to personu, kurām pašvaldībai ir pienākums sniegt palīdzību, tiesības laikus šo palīdzību saņemt.

Nepiešķirot pieteicējai palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, ņemot vērā, ka pieteicējai ir iespējas un resursi, lai spētu jautājumu risināt pati, tiek nodrošināta iespēja palīdzību, izīrējot konkrēto dzīvokli, sniegt citai personai, kura atbilst likumā „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" noteiktajai personu kategorijai. Tādējādi ir ievērots samērīguma princips.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzībā norādīti šādi apsvērumi.

[6.1] Atbilstoši Civillikuma 89. panta pirmajai daļai katrs laulātais patur mantu, kas piederējusi viņam pirms laulības. Pieteicējas laulātais nav devis piekrišanu, lai pieteicēja kopā ar viņas diviem nepilngadīgajiem bērniem lietotu viņam piederošos īpašumus. Tādēļ dzīvokļa /adrese A/, īres tiesību pagarināšana ir nepieciešama, lai pieteicējai un viņas bērniem būtu nodrošināta neatkarība no /pers. C/.

[6.2] Pieteicēja nepiekrīt, ka pieteicējas rīcībā ir īpašumi, kas nodrošina iespēju pašiem risināt dzīvokļa jautājumu. Pieteicējas īpašumā esošajā dzīvoklī ir tikai viena istaba, tajā ir deklarēta un dzīvo pieteicējas māte. Tālab šajā dzīvoklī higiēnas prasību dēļ dzīvot nav iespējams.

[6.3] Pieteicēja ir samaksājusi visus parādus par dzīvokli /adrese A/, veikusi tajā remontu, ko pieteicēja nedarītu, ja viņai nebūtu paļāvība, ka lietos šo dzīvokli arī turpmāk.

[7] Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmā daļa noteic, ka administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi.

Panta tālākās daļas noteic priekšnoteikumus, kuriem pastāvot, lieta izskatāma mutvārdu procesā. Tostarp atbilstoši panta ceturtajai daļai pirmās instances tiesai ir saistošs pieteicēja (trešās personas un likuma 29. panta tiesību subjekta) lūgums izskatīt lietu mutvārdu procesā. Taču minētais lūgums nesaista apelācijas instances tiesu, jo atbilstoši likuma 304. panta pirmajai daļai tiesai, izvērtējot motivētu lūgumu, ir rīcības brīvība noteikt lietas izskatīšanu mutvārdu procesā.

Izskatāmajā lietā apgabaltiesa nekonstatēja procesuālus šķēršļus lietas izskatīšanai rakstveida procesā. Apgabaltiesa atzina, ka lietā ir pietiekami pierādījumi un ir nodrošinātas procesa dalībnieku tiesības sniegt pienācīgu viedokli un pierādījumus, kam ir nozīme izskatāmajā lietā. Pieteicēja arī nav motivējusi lūgumu lietu izskatīt mutvārdos.

Kā atzīts judikatūrā, lietas izskatīšana tiesas sēdē ir lietderīga gadījumos, kuros no lietā esošajiem dokumentiem nevar gūt pilnīgu priekšstatu par izskatāmo jautājumu. Šādos apstākļos personu uzklausīšana tiesas sēdē var sekmēt pareizu izskatāmā jautājuma izlemšanu. Savukārt, ja lietas materiāli ir pietiekami izskatāmā jautājuma izlemšanai, tad mutvārdu process parasti nav lietderīgs (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2014. gada 6. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-0034-14 6.punktu*).

Ņemot vērā minēto, Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.pantu pirmo daļu, lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi lietā iesniegtos pierādījumus un izvērtējusi apelācijas sūdzībā minētos argumentus, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[9] Administratīvā apgabaltiesa primāri atzīst par pamatotu precizēt pieteikuma priekšmetu. Izskatāmā lieta ierosināta par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai un tās dēliem tiktu pagarinātas dzīvojamās telpas īres tiesības uz konkrētu dzīvojamo telpu.

Vispirms norādāms, ka dzīvojamās telpas īres tiesības ir zudušas līdz ar īres līguma termiņa izbeigšanos. Turklāt tiesību normas neparedz tiesības privātpersonai prasīt pašvaldībai nodrošināt īres tiesības uz konkrētu dzīvokli, bet gan uz dzīvošanai derīgu dzīvojamo platību. Tādējādi prasījums par konkrēta dzīvokļa izīrēšanu vērtējams vienīgi kā pieteicējas piedāvāts iespējamais situācijas risinājums.

[10] Pārbaudījusi apelācijas sūdzībā ietvertos argumentus, apgabaltiesa atzīst, ka tiesa visaptveroši pārbaudījusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un nonākusi pie pareiziem secinājumiem, kas ir pilnīgi un pietiekami. Apgabaltiesa nekonstatē tādus faktus, kuriem tiesa jau nav sniegusi savu novērtējumu. Tādēļ Administratīvā apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturtajai daļai attiecībā par pieteicējas tiesībām tikt nodrošinātai ar dzīvojamo telpu pievienojas pirmās instances spriedumā izteiktajai motivācijai un to atkārtoti nenorāda.

[11] Likuma „Par sociālo drošību" 11. pants paredz, ka personai, kura saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību, ir tiesības uz personisku un materiālu palīdzību, kas atbilst tās vajadzībām, dod iespēju pašpalīdzībai un veicina tās iesaistīšanos sabiedrības dzīvē.

Likuma „Par pašvaldībām" 15. panta pirmā daļa kā vienu no pašvaldības autonomajām funkcijām nosaka palīdzības sniegšanu iedzīvotājiem dzīvokļa jautājumu risināšanā. Kārtību, kādā tiek sniegta palīdzība iedzīvotājiem dzīvokļa jautājumu risināšanā un to, kuras personas ir tiesīgas saņemt palīdzību dzīvojamo telpu jautājumu risināšanā, regulē likums „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā". Tādējādi šis likums konkrētāk noteic nosacījumus, kuriem personai jāatbilst, lai tā varētu prasīt pašvaldības palīdzību konkrētos apstākļos. Likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" mērķis ir sniegt palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā tādām personām, kurām visvairāk šāda palīdzība ir nepieciešama. Apgabaltiesa jau, ņemot vērā pievienošanos pirmās instances tiesas sprieduma motīviem, konstatēja, ka vispirms tās ir likuma 13. un 14. pantā minētās personas, kurām palīdzība piešķirama prioritārā kārtībā. Pašvaldība var noteikt arī citus gadījumus, kuriem pastāvot, uz palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā var pretendēt arī citas personas.

Pašvaldības palīdzība, izīrējot dzīvokli personām, tiek sniegta sociālā atbalsta (jeb sociālās palīdzības plašākā nozīmē) ietvaros. Tādēļ ir jāņem vērā arī šādas palīdzības sniegšanas principi un priekšnoteikumi. Proti, pašvaldības sociālā palīdzība tiek sniegta personai, kura saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi vai pārvarēt dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību. Palīdzība ir sniedzama tajā brīdī, kad tā personai ir nepieciešama. Savukārt nepieciešamībai ir jābūt reāli esošai. Pirmais solis šīs palīdzības sniegšanā ir personas reģistrēšana palīdzības saņemšanai. Tomēr ar reģistrācijas brīdi faktiski sociālā palīdzība netiek saņemta. Persona tikai tiek atzīta par tādu, kurai ir tiesības saņemt attiecīgu palīdzību. Tāpēc pirms palīdzības reālas sniegšanas (dzīvojamās telpas piešķiršanas) pašvaldība jebkurā brīdī ir tiesīga pārbaudīt, vai palīdzība joprojām ir reāli nepieciešama, tostarp, vai apstākļi joprojām ir tādi, ka persona atbilst tiem kritērijiem, kuri bijuši par pamatu reģistrēšanai sociālajai palīdzībai *(sal. Augstākās tiesas 2010. gada 14. maija sprieduma lietā Nr. SKA-239/2010 11. punkts, 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-393/2010 8. punkts, 2012. gada 13. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-104/2012 7., 8. punkts)*.

[12] Attiecinot minētās atziņas uz izskatāmo strīdu, nav konstatējami tādi apstākļi, kas arī sprieduma pieņemšanas brīdī attaisnotu palīdzības nodrošināšanas nepieciešamību pieteicējai. Pieteicēja, kaut arī iesniegusi pieteikumu par laulības šķiršanu, joprojām ir laulībā ar /pers. C/. Jautājumi, kas saistīti ar pieteicējas un nepilngadīgo bērnu uzturēšanu un tostarp atbilstošas dzīvesvietas nodrošināšanu, ir risināmi civiltiesiskā ceļā ar pieteicējas laulāto (vienojoties vai prasības kārtībā). Apsvērums, ka pieteicējas laulātais atsakās nodrošināt saviem ģimenes locekļiem adekvātus dzīves apstākļus, nav pamats, lai ar dzīvesvietu saistītos jautājumus pārliktu uz pašvaldību. Kā redzams no lietas faktiskajiem apstākļiem, pieteicējas ģimenei ir vairāki īpašumi, no kuriem divi ir dzīvokļu īpašumi. Savukārt tas, kādā veidā tiek risināts dzīvesvietas jautājums, ir tikai un vienīgi atkarīgs no pieteicējas un pārējiem pilngadīgajiem ģimenes locekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309. pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai un viņas dēliem /pers. B/ un /pers. C/ sociālās palīdzības ietvaros tiktu piešķirtas īres tiesības uz dzīvokli.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma pieņemšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente L.Paegļkalna

Tiesnesis K.Berķis

Tiesnese K.Kalvāne